

ВИЗУАЛІЗАЦЫЯ ЯК СРОДАК АКТЫВІЗАЦЫІ ТВОРЧАГА МЫСЛЕННЯ ВУЧНЯЎ ПРЫ ВЫВУЧЭННІ ПАЭМЫ ЯКУБА КОЛАСА “НОВАЯ ЗЯМЛЯ”

Маліноўская Валянціна Мікалаеўна

Анотацыя. У артыкуле разглядаюцца метадычныя перавагі выкарыстання прыёму візуалізацыі вучэбнага матэрыялу на этапе паўтарэння і абагульнення вывучанага. Прапанаваны заданні, накіраваныя на развіццё пазнавальнай актыўнасці і творчага мыслення вучняў на прыкладзе вывучэння паэмы Якуба Коласа “Новая зямля”.

Выкарыстанне сродкаў візуалізацыі ў адукацыйным працэсе абгрунтаваецца тым, што шматлікія даследаванні пацвердзілі перавагу (80%) візуальнага сярод людзей пры ўспрыманні інфармацыі і запамінанні яе, а аўдыяльны і кінестэтычны складаюць толькі 20 працэнтаў. 90 працэнтаў інфармацыі чалавек успрымае праз зрок; у 60000 разоў хутчэй успрымаецца візуальная інфармацыя ў параўнанні з тэкставай. Чалавек запамінае 10% з пачутага, 20% – з убачанага і 80% – з убачанага і пачутага разам. Праз тры дні пасля лекцыі слухачы ўспомняць 10% ад пачутага, 35% – ад убачанага, але змогуць узнавіць 65% зместу, калі аповед быў падмацаваны візуальнымі вобразамі.

Выкарыстанне сродкаў візуалізацыі ў працэсе навучання беларускай літаратуры спрыяе дасягненню наступных задач: дазваляе разнастаіць віды дзейнасці вучняў, зацікавіць іх творам, пазнаёміць з дадатковай інфармацыяй па тэме, развіваць слоўніковую запас. Навігацыйнымі элементамі ў працэсе працы з’яўляюцца відэакантэнт, работа з ілюстрацыямі, зямельны матэрыял. Такі спосаб падачы інфармацыі фарміруе ўменне распазнаваць вобразы, крытычна мысліць.

Выкарыстанне візуалізацыі мэтазгодна спалучаць з прыёмамі сэнсавага чытання, якія накіраваны на фарміраванне функцыянальнай адукаванасці вучняў

і такіх уменняў, як:

- асэнсавана чытаць і ўспрымаць на слых тэкст;
- ствараць заданні розных тыпаў (інфармацыйнага і практычнага характару);
- здабываць інфармацыю з розных крыніц;
- знаходзіць і крытычна ацэньваць інфармацыю з інтэрнэт-крыніц;
- карыстацца інфармацыйнымі крыніцамі і спасылацца на іх;
- прымяняць афарызмы, цытаты пры напісанні творчых прац.

Такім чынам, з дапамогай прыёмаў візуалізацыі на этапе абагульнення і сістэматызацыі вывучанага паэмы Якуба Коласа “Новая зямля” дасягненне асноўнай адукацыйнай задачы – пашырэнне і сістэматызацыя ведаў вучняў – спалучаецца з развіццём іх творчага мыслення.

Разгледзім згаданы прыём на прыкладзе выкарыстання інтэрактыўнага плаката. Інтэрактыўны плакат дазваляе дасягнуць наступных вынікаў: прыцягнуць увагу вучняў да працэсу атрымання ведаў; дасягнуць максімальнай нагляднасці матэрыялу.

Кожнаму з твораў Якуба Коласа ўласцівы няспыны рух наперад. Вобраз “вечных дарог”, які мы сустракаем у паэме, злучае шматлікія старонкі яго твора, бо менавіта “дарога, вандроўка – самае лепшае ля-

Малюнак. – Скрыншот галоўнай старонкі інтэрактыўнага плаката

карства ад усіх напасцей” (Я. Колас). Пройдземся пучывінамі жыцця і творчасці славутага класіка.

Першы этап: завочная экскурсія (прагляд буктрэйлера).

Праглядаючы відэаматэрыял, знайдзіце недакладнасці ў буктрэйлеры. (Дадатак 1).

Другі этап: інтэрактыўны плакат “Паэме Якуба Коласа “Новая зямля” – 100 гадоў”. (Дадатак 2).

На інтэрактыўным плакаце “Паэме Якуба Коласа “Новая зямля” – 100 гадоў” размешчаны віртуальны музей, у які ўваходзіць пяць пакояў. У трох змешчана інфармацыя пра мастакоў і іх палотны, па якіх сфармулявана па 5 пытанняў з выбарам адказу, далей размешчаны чытальня і займальная залы. (Малюнак).

У **першым пакоі** знаходзіцца 12 палотнаў Уладзіміра Сулкоўскага, якія прысвечаны малой радзіме Я.Коласа.

Разгледзьце карціны і адкажыце на пытанні:

1. Дзе нарадзіўся Я.Колас?

2. Сям’я Міхала павінна была перабрацца на новае месца – у Парэчча.

У біяграфіі Якуба Коласа якая гэта вёска?

3. Большая частка дзеяння паэмы адбываецца ў гэтым месцы:

... – слаўная мясціна,

Куток прыгожы і вясёлы:

Як мора – лес, як неба – долы...

Назавіце гэтую мясціну.

4. У пары з кім стаяла сасна?

5. Як называецца рака на малой радзіме песняра?

Другі пакой змясціў 15 карцін Васіля Шаранговіча. Разгледзьце карціны і адкажыце на пытанні:

1. Хто з’яўляецца прататыпам Міхала?

2. Як называецца частка, прадстаўленая на малюнку В.Шаранговіча?

3. Як звалі дарэктара?

4. У які час дзядзька Антось быў вольны ад працы?

5. Куды паехаў дзядзька Антось, брат Міхала?

Трэці пакой змяшчае 4 манументальныя графічныя палатны Георгія Паплаўскага, праз якія можна глыбей зразумець ідэю “энцыклапедыі жыцця селяніна”.

Разгледзьце карціны і адкажыце на пытанні:

1. Які вобраз становіцца адным з цэнтральных на графічным лісце “Абед”?

2. Якая з карцін належыць Г. Паплаўскаму?

3. Якая важная падзея ў жыцці нашых продкаў адлюстравана ў прадстаўленым графічным цыкле карцін?

4. На карціне “Зерне” магутная постаць Міхала. Якой мара была ў героя? Як гэта перадае карціна?

5. Якое з палотнаў належыць Г. Паплаўскаму?

У **чытальнай зале** вучні адказваюць на пытанні, звязаныя з этнаграфіяй беларусаў.

1. Спыніцца мушу я на Чым?:

Ён колер меў чырванаваты.

2. За квасам елі ... ШТО?,

А потым блінчыкі на маку...

3. За **прасначкамі** йшлі кампоты.

Вызначце лексічнае значэнне слова **праснак**?

4. Заядла мазалі іх (блінцы) **здорам**.

Вызначце лексічнае значэнне слова **здор**?

5. І **апалонік** то і дзела

Па дзежцы боўтаў жвава, смела.

Вызначце лексічнае значэнне слова **апалонік**?

У **займальнай зале** вучням прапануюцца заданні ў скарбонках.

Марфемная і словаўтваральная скарбонка.

1. Знайдзіце і абазначце корань у слове **вартаўнік**.

2. Якое значэнне надае суфікс **-уг-** слову **ваўчуга**?

3. Знайдзіце і абазначце корань у слове **прыпек**.

4. Знайдзіце і абазначце корань у слове **ракітнік**.

5. Як утварылася слова **хлеббароб**? Назавіце спосаб утварэння слова.

6. Знайдзіце і абазначце корань у слове **парубка**.

Лексічная скарбонка.

1. Народ таўчэцца каля конкі...

Вызначце лексічнае значэнне слова **конка**.

2. Калі Міхал прычын дазнаўся:

У стрыжню воўк шалпатаўся?

Вызначце лексічнае значэнне слова **стрыжань**.

3. Услон заняў сваё ўжо месца...

Вызначце лексічнае значэнне слова **ўслон**.

4. Нясліся зыкі песень здольных....

Вызначце лексічнае значэнне слова **зыкі**.

5. Вызначце лексічнае значэнне слова **ралля**.

6. ...Праз год вясною згарэла хата з варыўнёю.

Вызначце лексічнае значэнне слова **варыўня**.

7. Вызначце лексічнае значэнне слова **пырнік**.

8. Але ручыцца сталі пчолы...

Вызначце лексічнае значэнне слова **ручыцца**.

Трэці этап. Падвядзенне вынікаў працы.

Такім чынам, перавага выкарыстання сродкаў візуалізацыі на вучэбных занятках заключаецца ў наступным: 1 – высокая інтэрактыўнасць (дыялог паміж настаўнікам і вучнямі); 2 – нескладанасць у выкарыстанні (інтэрактыўны плакат мае просты і зручны інтэрфейс); 3 – багаты візуальны матэрыял (яркія выявы, ілюстрацыі мастакоў, уласныя фотаздымкі, зробленыя ў час экскурсіі); 4 – калектыўны і індывідуальны характар (дазваляе арганізаваць работу як з уім класам – выкарыстанне мультыборду, так і з кожным вучням індывідуальна – работа за персанальным камп’ютарам); 5 – кампактны выклад звестак (вучэбны матэрыял прадстаўлены ў выглядзе лагічна завершаных пяці частак, што дазваляе настаўніку канструяваць вучэбныя заняткі ў адпаведнасці з задачамі і этапам навучання).

Прапанаваныя метадычныя прыёмы дапамагаюць зацікавіць вучняў асобай пісьменніка і яго творах, выклікаюць цікавасць да беларускай літаратуры, актывізуюць пазнавальную дзейнасць, развіваюць творчае мысленне.

Спіс літаратуры

1. Колас, Я. Новая зямля: паэма / Я. Колас. – Мінск: Беларусь, 1968. – 400 с.

2. Ляшук, В.Я. Вывучэнне творчасці Якуба Коласа ў школе: дапаможнік для наст. / В.Я. Лушук. – Мінск: Аверсэв, 2006. – 320 с.

3. Малажай, Г.М. Пазакласная праца па беларускай

мове: Вучэб.дапам. – Мн.: Выш.шк., 1990. – 254 с.

4. Трафімчык, Н. Станковыя графічныя працы да паэмы “Новая зямля” Якуба Коласа са збору нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь як форма мастацкай мемарыялізацыі / Н. Трафімчык //

Роднае слова. – 2023. – №10. – С. 19–21.

5. Шаранговіч, В. Янка Купала і Якуб Колас у маім жыцці і творчасці // Роднае слова. – 2004. – №1. – С. 74–77.

Дадатак 1

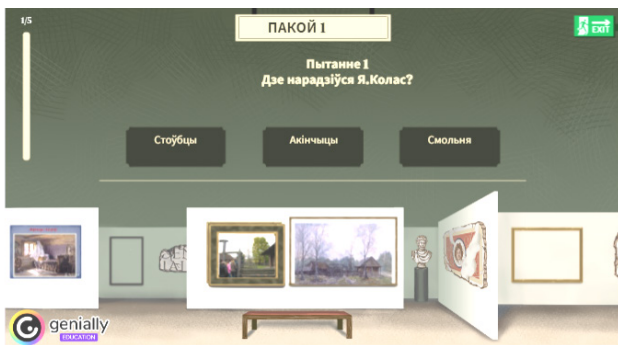
QR-код доступу да буктрэйлера

Дадатак 2

QR-код доступу да інтэрактыўнага плаката і скрыншоты старонак

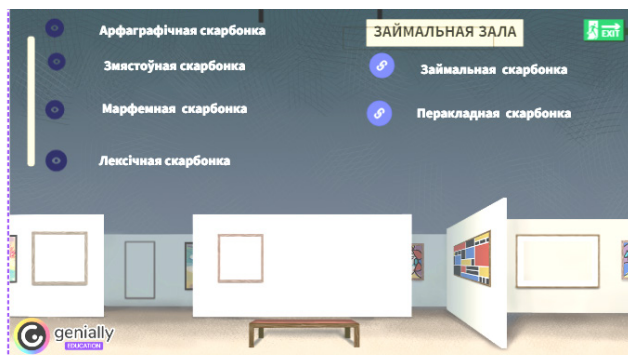
Першы пакой плаката

Другі пакой плаката

Чытальная зала плаката

Займальная зала плаката

Дата поступления в редакцию: 06.05.2024

ФОРМИРОВАНИЕ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОГО КОМПОНЕНТА МЕТАПРЕДМЕТНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ НА УРОКАХ ФИЗИКИ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ ОБРАЗОВАНИЯ

Кулаковская Тамара Алексеевна

Аннотация. В статье описаны этапы формирования исследовательского компонента метапредметной компетенции на уроках физики на второй ступени общего среднего образования, приведены примеры заданий на основе материалов инновационного проекта «Внедрение модели формирования метапредметных компетенций у обучающихся в условиях информатизации образования на второй ступени общего среднего образования», реализуемого в ГУО «Чашникская гимназия».

В современном мире, где информационные технологии стремительно развиваются, важно формировать у учащихся навыки исследовательской деятельности, которые являются неотъемлемой частью метапредметной компетенции. Это позволит им эффективно применять полученные знания в различных сферах и успешно адаптироваться к быстро меняющимся условиям. «Метапредметная компетенция – это интегративное личностное качество, включающее в себя систему универсальных знаний, умений, навыков и способов деятельности, позволяющих решать различные жизненные и профессиональные задачи» [1, с. 7].

В структуру метапредметной компетенции входят познавательные, регулятивные, коммуникативные и личностные компоненты, которые формируются на основе межпредметных связей.

Ключевыми компонентами метапредметной компетенции являются умение учиться, способность к саморазвитию, ценностно-смысловые ориентации, информационная и коммуникативная компетентность.

Цифровизация образования открывает новые возможности для развития исследовательских навыков учащихся. Использование цифровых устройств, интерактивных презентаций и онлайн-инструментов позволяет организовывать более эффективную проектную и экспериментальную деятельность на уроках физики. Доступ к разнообразным информационным ресурсам стимулирует любознательность и критическое мышление учащихся.

При этом необходимо грамотно интегрировать информационно-коммуникационные технологии в

образовательный процесс, чтобы они не заменяли, а дополняли традиционные методы обучения.

Систематическую и целенаправленную работу по развитию метапредметных компетенций, формированию исследовательских умений учащихся целесообразно начинать на начальном этапе изучения физики в VII, VIII классах. Традиционным первым домашним заданием в VII классе может стать мини-проект «Эмблема учебного предмета «Физика».

Обратимся к рассмотрению возможной структуры осуществления метапредметности на уроках физики и во внеурочное время: уроки с привлечением знаний учащихся из других учебных предметов (химия, биология, математика).

Например, на этапе объяснения нового материала при изучении теплопроводности в физике можно применить знания о тепловом регулировании организма в биологии, можно рассмотреть, как тепло передается через кожу человека и как происходит процесс отдачи тепла. На уроке «Явление тяготения. Сила тяжести» (VII класс) можно применить знания из биологии о влиянии силы тяжести на организм человека и других живых существ. При изучении электричества и магнетизма в физике можно применить знания об электрохимических процессах и свойствах магнитов в химии. Например, можно рассмотреть, как электрические поля влияют на химические реакции или как магнитное поле воздействует на движущиеся заряды. При решении задач раздела «Динамика» применяются знания математики о векторах, свойствах прямоугольного треугольника.